

กฤตในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีและกิตกในคัมภีร์ปทรูปสัทธา: การศึกษาเปรียบเทียบ

The Krit in the Laghusiddhantakaumudi and the Kit

in the Padarupasiddhi: A Comparative Study

^{1,2,3}พระมหากิตติ มลคล้า, ชัยณรงค์ กลิ่นน้อย และจิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา

^{1,2,3}Pramaha Kitti Mongam, Chainarong Klinnoi and Chirapat Prapandvidya

^{1,2,3}บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2,3}Graduate School, Silpakorn University.

¹Corresponding Author's Email: Kittiko2542@gmail.com

Received: May 8, 2023; **Revised:** August 23, 2023; **Accepted:** August 25, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีและปทรูปสัทธา 2) เพื่อแปลกฤตทนต์ปะกรณในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที และกิตกพิธานกณทในคัมภีร์ปทรูปสัทธา และ 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฤตในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที และกิตกในคัมภีร์ปทรูปสัทธา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการวิจัย เน้นการศึกษาวิเคราะห์ทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย มีการจัดกระบวนการวิจัยด้วยการถอดบทเรียนและการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการปฏิบัติการร่วมกันในพื้นที่ศึกษาและกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้กระบวนการตามวงจรเดมมิง เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) คัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีแต่งโดยวราทราชในราวพุทธศตวรรษที่ 11 (คริสต์ศตวรรษที่ 17) ส่วนคัมภีร์ปทรูปสัทธาแต่งโดยพระพุทฺธปิยะ ในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 15 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 16 คัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีเป็นคัมภีร์ที่ได้นำสูตรจากคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีอันเป็นคัมภีร์ที่ปรับปรุงลำดับสูตรในคัมภีร์อชฎาธยายีของปาณินมาเรียบเรียงใหม่ตามลำดับ ทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ส่วนคัมภีร์ปทรูปสัทธาเป็นคัมภีร์ที่ได้นำเอาสูตรมาจากคัมภีร์กัจจายณะมาเรียงลำดับใหม่ แต่งอธิบายเพิ่มเติม และได้นำอุทาหรณ์มาจากคัมภีร์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่มาจากพระไตรปิฎก 2) คำว่ากฤต และกิตก ใช้ในความหมายเดียวกัน คือ การนำปัจจัยมาประกอบกับธาตุซึ่งเป็นความดั้งเดิม แล้วได้ความหมายไปในรูปแบบเป็นนามบ้าง กริยาบ้าง 3) คัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีได้จัดหมวดหมู่ของ กฤต ตามปัจจัย เป็น 2 คือ 1.กฤตปัจจัย 2.กฤตปัจจัย คัมภีร์ปทรูปสัทธาได้จัดหมวดหมู่ของ กิตก ตามกาลและปัจจัย เป็น 6 คือ 1.กิจปัจจัย กิตกปัจจัย รวม 2 หมวดนี้ จัดเป็นเตกาลิกปัจจัยที่เป็นได้ทั้ง 3 กาล คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต 2.อดีตปัจจัย 3.ตเวตนาทิจปัจจัย 4.วัตตมานกาลิกมานันตปัจจัย 5.อนาคตกาลิกปัจจัย 6.อุณาทิจปัจจัย ในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีใช้สูตรทั้งหมด 129 สูตร ในการอธิบายกฤตทนต์ (กฤต) ส่วนในคัมภีร์ปทรูปสัทธาใช้สูตรทั้งหมด 140 สูตร ในการ

อธิบายกิปพิธาน (วิธีของกิตก์) การวางโครงสร้างการแต่งเหมือนกันทั้งสองคัมภีร์ คือ สูตร วฤติ, วุตติ และ อุทาหรณ์ การเขียนสูตรใช้หลักการเดียวกัน คือ กะทัดรัดครอบคลุมความหมายได้มากเนื้อหาโดยรวม สูตรลขุ สิทธาตเถกมฺที่ที่เปรียบเทียบได้ มี 67 สูตร ที่เปรียบเทียบไม่ได้มี 62 สูตร

คำสำคัญ: กฤทนต์; ลขุสิทธาตเถกมฺที่; กิปพิธาน; ปทฐปสิทธิ

Abstract

This research article aims to 1) study the history of Laghusiddhāntakaumudī and Padarupasiddhi scriptures 2) to translate the Kṛitāntapakorn in the Laghusiddhāntakaumudī and Kippidhan in the Padarupasiddhi scriptures, and 3) to study and compare the Kṛit in the Laghusiddhāntakaumudī scripture and in the Padarupasiddhi scripture. This research is qualitative, using the action research process as part of the research and emphasizing both spatial and group analytical studies. The research process was organized by extracting lessons learned and integrating data obtained from interviews, observations, and joint operations in the study area and target groups. Deming cycle-based processes are used as tools to conduct participatory action research at all stages.

The finding were that 1) the Laghusiddhāntakaumudī scriptures were composed by Vadaraj around the 11th century AD (17th century AD), while the Padarupasiddhi scriptures were composed by Phra Buddhaappiya around the end of the 15th Buddhist century to the beginning of the 16th Buddhist century. The scripture Laghusiddhāntakaumudī is a scripture that has brought the formula from the scripture Siddhāntakaumudī as a scripture, which revised the order of formulas in the scriptures of Paninīma's Ashadaayayī, rearranging them sequentially to make it easier to understand. As for the Padarupasiddhi scripture, it is a scripture that has taken the formula from the Kaccayana scriptures and put them in a new order, given more explanation, and taken examples from various scriptures, mostly the Tripitaka. 2) The meaning of the words Kṛit and Kit is used in the same sense, which is the combination of elements with traditional elements to get the meaning, some in the form of nouns and some in the form of verbs. 3) Laghusiddhāntakaumudī has classified Kṛit according to factors into 2, namely Kṛitya factors and Kṛit factors. The Padarupasiddhi scriptures classify Kṛit according to time and conditions as six factors. 1. These two categories are tegalic factors that can be in three tenses: past, present, and future. 2. Past factors. 3. Tavedunati factors 4. WatamanaKalikamananta factor. 5. Future Kalika Factors. 6. unathi Factors.

In the Laghusiddhantakaumudi all 129 formulas are used to explain Kritthanta (Krit). In the Prathupsit scriptures all 140 formulas are used to explain Kippithan. The structure of the composition is the same in both scriptures, namely formulas. Vritti, Vutti, and Parable Formula Writing use the same principle, which is compact and covers a lot of meaning. There are 67 comparable Laghusiddhantakaumudi sutras and 62 incomparable sutras.

Keywords: Kritdanta; Laghusiddhantakaumudi; Kibbithan; Padarupasiddhi

บทนำ

ภาษาไทยที่คนไทยใช้สื่อสารกันอยู่ทุกวันนี้ ได้รับอิทธิพลทางภาษามาจากภาษาสันสกฤต และบาลี เป็นส่วนมาก แต่ก็ยังมีคนไทยอีกจำนวนไม่น้อย ที่ยังไม่ทราบลึกซึ้งถึงความหมายที่เป็นรากเหง้าที่แท้จริงของ ภาษา เช่น คำว่า ไพรชณีย์ มาจากภาษาสันสกฤต แปลว่า การส่งไป, คำว่า สัปดาห์ มาจากภาษาสันสกฤต แปลว่า 7 วัน, คำว่า สัตตหะ มาจากภาษาบาลี แปลว่า 7 วัน ฉะนั้นการที่คนไทยจะเข้าใจความหมายที่เป็น รากเหง้าที่แท้จริงนั้น จำเป็นจะต้องศึกษาภาษาทั้งสองนี้ ภาษาสันสกฤตนั้นมีบทบาทสำคัญในความเป็นอยู่ ความคิด วัฒนธรรมของประเทศ ทั้งยังใช้พูดกันอยู่ในกลุ่มชนผู้คงแก่เรียนและยังเป็นสื่อกลางของการแต่ง วรรณกรรมดั้งเดิมด้วย เป็นหนึ่งในยี่สิบสองภาษาที่มีระบุไว้ในรัฐธรรมนูญอินเดีย (Raghavan, 1961) ส่วน ภาษาบาลีนั้นใช้ในการจารึกคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ปรากฏในรูปของพระไตรปิฎก เป็นต้น

การศึกษาภาษาสันสกฤต และภาษาบาลี สิ่งสำคัญประการแรก ก็คือต้องเริ่มจากการศึกษา ไวยากรณ์ก่อนเป็นอันดับแรก ไวยากรณ์ก็คือเครื่องมือสำหรับทำให้รู้แจ้งซึ่งภาษา อุปมาเหมือนกับนายช่าง ผู้สร้างบ้านจะสร้างให้สำเร็จได้นั้น จำเป็นจะต้องมีเครื่องมือ มี เลื่อย ขวาน ค้อน เป็นต้น ถ้าหากว่าไม่มี เครื่องมือเหล่านั้น การสร้างบ้านก็คงจะสำเร็จได้ยาก ไวยากรณ์เหล่านั้นก็มีอยู่ด้วยกันหลายตอน ซึ่งแต่ละตอน ถือว่ามีความสำคัญด้วยกันทั้งนั้น ในสมัยปัจจุบันนี้ การศึกษาไวยากรณ์ของทั้ง 2 ภาษา ส่วนมากนักศึกษาก็จะ เริ่มศึกษาจากตำราอธิบายไวยากรณ์ ศึกษากันในระดับพออ่านออก เขียนได้ แปลได้ แต่ยังไม่มีความลึกซึ้ง มากนัก ฉะนั้นเพื่อความแตกฉานยิ่งขึ้นไป จึงจำเป็นต้องศึกษาคัมภีร์ที่มาก่อนตำราอธิบายในยุคปัจจุบัน การ เรียนการสอนหนังสือในสมัยนั้น นิยมสอนกันด้วยปากเปล่า(มุขปาฐะ) ไม่ได้สอนด้วยตำราเรียน หรือเรียนทาง วิद्यุโทรทัศนเหมือนอย่างทุกวันนี้ ผู้เรียนในสมัยนั้นต้องท่องจำ คำนิยมของสังคมในยุคนั้น อยู่ที่ความจำ ถือว่าความจำ เป็นความสามารถทางมันสมองของมนุษย์ ถ้าใครท่องจำได้มาก ถือว่าคนนั้นเก่งที่สุด ความนิยม ในการสอนด้วยปากเปล่าเพื่อความจำ มิใช่มีเฉพาะแต่ในอินเดียเท่านั้น ยังมีในประเทศกรีกสมัยเพลโตด้วย ซึ่งเพลโต เคยกล่าวไว้ว่า “การคิดอักษรขึ้นใช้แทนการท่องจำ ทำให้มนุษย์ขาดอานุภาพแห่งความทรงจำ คือ แทนที่จะจดจำจากอินทรีย์ภายใน ต้องอาศัยสัญลักษณ์ภายนอกเข้าช่วย”(พระมหาเสฐียรพงษ์ ปุณณณโณ, 2514) ภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี ถือเป็นตระกูลภาษาเดียวกัน มีหน้าตาคล้ายกัน เช่นโครงสร้างของเสียง โครงสร้างคำศัพท์ ความสัมพันธ์ของคำในประโยค การสร้างคำศัพท์ เป็นต้น (Ghosh Batakrishna, 1937) ฉะนั้น นักภาษาศาสตร์ของอินเดียจึงเปรียบเทียบภาษาบาลีเสมือนหนึ่งกระแสดารที่ไหลมาตั้งแต่สมัยพระเวทจนถึง

ปัจจุบัน ส่วนภาษาสันสกฤตนั้นได้รับการอุปมาให้เป็นบึงใหญ่ซึ่งถึงแม้ว่า จะมีน้ำขังอยู่มากมาย แต่ก็ไม่มีการไหลถ่ายเทไปที่ไหน หรือมีฉนวนกั้นเปรียบภาษาสันสกฤตกับภาษาบาลีให้เป็นสองสาวลูกพ่อแม่เดียวกัน ภาษาบาลีนั้นพอเติบโตขึ้นก็มีเหย้ามีเรือนได้ลูกได้หลานสืบตระกูลกันไป ส่วน สันสกฤตพอใจที่จะดำรงตนเป็นสาวแก่ตลอดมา ด้วยเหตุที่เป็นพี่น้องท้องเดียวกันเช่นนี้ สันสกฤตกับบาลีจึงมีรูปโฉมหน้าตาละม้ายคล้ายคลึงกันถึงแม้ว่าเมื่อพูดถึงการตกแต่งร่างกายแล้ว ทั้งสองอาจจะมีการและรสนิยมแตกต่างกันอยู่บ้าง (จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา, 2522) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ภาษาทั้งสองนี้เป็นภาษาที่มีต้นกำเนิดมาจากตระกูลเดียวกัน ฉะนั้นจึงได้นำคัมภีร์ไวยากรณ์ของทั้งสองภาษามาเปรียบเทียบกัน ก็คัมภีร์ไวยากรณ์ของทั้งสองภาษานี้มีอยู่ด้วยกันหลายคัมภีร์ ผู้วิจัยค้นคว้าพิจารณาแล้วว่า คัมภีร์ไวยากรณ์ฝ่ายสันสกฤต คือ ลขุสัทธานตเกมุที และคัมภีร์ไวยากรณ์ฝ่ายบาลี คือ ปทรูปสัทธา มีความละม้ายคล้ายคลึงกันในรูปแบบของการอธิบาย

คัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที วรทราช เป็นผู้แต่งขึ้น ราวพุทธศตวรรษที่ 11 โดยการนำสูตรจากคัมภีร์สัทธานตเกมุทีอันเป็นคัมภีร์ ที่ปรับปรุงลำดับสูตรในคัมภีร์อักษราภยาธิของปาณินิมาเรียบเรียงใหม่ตามลำดับทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ส่วนคัมภีร์ปทรูปสัทธา พุทธปิยะเถระ เป็นผู้แต่งขึ้น ราวปลายพุทธศตวรรษที่ 15 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 16 โดยการนำเอาสูตรมาจากคัมภีร์กัจจายณะมาเรียงลำดับใหม่ แต่งอธิบายเพิ่มเติม และได้นำอุทาหรณ์มาจากคัมภีร์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่มาจากพระไตรปิฎก ชื่อเรื่องในแต่ละตอน ก็มีชื่อเหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้าง ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า กิพพิธานกัณท์ กับ กฤทนต์ปกรณ มีชื่อเรื่องคล้ายๆกัน จึงได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบกัน ถึงการอธิบายวิธีการใช้ของแต่ละคัมภีร์ ซึ่งก็มีตัวอย่างของการอธิบายดังต่อไปนี้ เช่น ในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที ตอนว่าด้วยเรื่องของ กฤทนต์ ท่านเริ่มอธิบายว่า

ธำโตะ| 3 | 1 | 91 | อาตฤติยานต์ เย ปรัตยยะสเส ธำโตะ ปเร สยยะ | กฤทิติจิติ กฤตส์ชลา |

(James R. Ballantyne, 1891)

แปลว่า ที่ชื่อว่า กฤต คือ การนำปรัตยยะมาประกอบกับธาตุ

ในคัมภีร์ปทรูปสัทธา ตอนว่าด้วยเรื่องกิพพิธานกัณท์ ท่านเริ่มอธิบายว่า

อถ ธาตุทิวเยว ภาวกมมกตตุกรณาทิสานสทิต์ กิพพิธานมารภียเต. (พระมหาสมปอง มุทิโต, 2547)

แปลว่า ลำดับต่อไปนี้ไป จะได้เริ่มพรรณนา ถึงวิธีแห่งปัจจัยกิตก์ ซึ่งต้องนำไปประกอบกับธาตุนั่นเอง มีประโยชน์ให้รู้สาธนะ มี ภาว กัมม กัตตุ และกรณะสาธนะ เป็นต้น

สรุปโดยภาพรวม ทั้งสันสกฤตและบาลี ในเรื่องของกฤตและกิตก์ นิยามความหมาย ก็คือ ปรัตยยะหรือปัจจัยหมู่หนึ่งที่น่ามาประกอบกับธาตุ แต่ว่าเมื่อศึกษาเข้าไปให้ลึกถึงปรัตยยะ หรือปัจจัยแต่ละตัว ก็จะเห็นถึง ชื่อ ที่คล้ายกันบ้าง ที่แตกต่างกันบ้าง การอธิบาย ก็คล้ายกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง เช่น

ณวุตตุเจา| 3 | 1 | 133 | ธำโตะเรเตา สตะ | กรตริ กฤทิติ กรตฺรเร |

(James R. Ballantyne, 1891)

แปลว่า ณวุต และ ตฤจ ปรัตยยะสองตัวนี้ ใช้ประกอบกับธาตุ มีความหมายว่า เป็นผู้ทำ

สัพพโตณฺวตฺตวารี. สัพพโต ธาตุโต กมฺมาทิมฺหิ วา อกมฺมาทิมฺหิ วา สติ อ ญฺ ตฺ อาวํ อิจฺเจเต จตฺตาโร ปจฺจยา โหนติ. ฯเปฯ ตฺปฺปจฺจเย อกาสิ กโรติ กริสฺสตีติ วา อตฺเถ “สัพพโตณฺวตฺตวารี” ตฺปฺปจฺจโย. โส จ กิตฺตสณฺณตฺตา ญฺวฺปฺปจฺจโย วีย สัพพตฺถ กตฺตริเยว ภวติ. (พระมหาสมปอง มุทิต, 2547)

แปลว่า จะมีบทบาทเป็นกรรมมารองรับหรือไม่ก็ตาม อ ญฺ ตฺ อาวํ ปัจจย 4 ตัวเหล่านี้ใช้ประกอบกับธาตุได้ทุกตัว ฯลฯ ในส่วนของ ตฺ ปัจจย, ตฺ ปัจจย โดยสูตรว่า “สัพพโตณฺวตฺตวารี” ใช้ในความหมายว่าได้กระทำแล้ว กำลังกระทำอยู่ หรือจักกระทำในอนาคต อนึ่ง ตฺ ปัจจย นั้น เป็นกัตตุ (ผู้ทำ) อย่างเดียวเท่านั้น ในทุกๆบท เหมือนกับ ญฺวฺ ปัจจย เพราะรู้ (ตามสูตรที่กล่าวมาข้างต้น) ว่า เป็นกิตฺตฺปัจจย

การเปรียบเทียบชื่อ ญฺวฺล กับ ญฺวฺ, ตฺจ กับ ตฺ มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ในส่วนของการนำไปใช้ ก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน แต่ว่าในส่วนของกริยาธิบาย ในสันสกฤตท่านมิได้อธิบายถึงว่า เป็นกาลอะไร แต่ในบาลีท่านกล่าวว่าครบทั้ง 3 กาล

ด้วยความสำคัญดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบกถัตถะปกรณ์ในคัมภีร์ลลสุทธานตเกมุที และ กิพพิธานกัณท์ในคัมภีร์ปทรูปสัทธิ เพื่อความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นไปสำหรับตัวผู้ศึกษาวิจัยเอง และเป็นอุปกะแก่ผู้อื่นที่สนใจจะศึกษาวิจัยต่อยอดสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ลลสุทธานตเกมุที และปทรูปสัทธิ
2. เพื่อปวิวรรตแปลกถัตถะปกรณ์ในคัมภีร์ลลสุทธานตเกมุทีและกิพพิธานกัณท์ในคัมภีร์ปทรูปสัทธิ
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์ลลสุทธานตเกมุที และปทรูปสัทธิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าทางตำราและเอกสาร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ “การศึกษาเปรียบเทียบ กถัตถะปกรณ์ในคัมภีร์ลลสุทธานตเกมุที และกิพพิธานกัณท์ในคัมภีร์ปทรูปสัทธิ” มีการจัดกระบวนการวิจัยด้วยการถอดบทเรียนและการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการปฏิบัติการร่วมกันในพื้นที่ศึกษาและกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้กระบวนการตามวงจรเดมมิง (PDCA) เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยมีลำดับการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) หรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีการทบทวนวรรณกรรม/คัมภีร์ลลสุทธานตเกมุที(ต้นฉบับอักษรเทวนาครี), คัมภีร์ปทรูปสัทธิ/ตำราอธิบายไวยากรณ์สันสกฤต SANSKRIT PRIMER, SANSKRIT SYNTAX, THE ROOTS, VERB-

FROMS AND PRIMARY DERIVATIVES OF THE SANSKRIT LANGUAGE/ พจนานุกรมสันสกฤต-ไทย-อังกฤษ, ตำราเรียนอักษรเทวนาครีเบื้องต้น, แบบเรียนภาษาสันสกฤต, ภาษาสันสกฤตสำหรับบุคคลทั่วไป/ ตำราอธิบายไวยากรณ์บาลี บาลีไวยากรณ์พิเศษ, ธาตุப்புที่ปิกา, พจนานุกรมมคธ-ไทย, พจนานุกรมกิริยาภี, พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545/เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ คัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที และ คัมภีร์ปทรูปลิตี

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนามหรือพื้นที่กรณีศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์(Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมาจัด กระทำข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษามาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกตาม ความมุ่งหมายของการวิจัย คือการศึกษาประวัติคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีและคัมภีร์ปทรูปลิตี นำเสนอข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/กลุ่มประเภทประชากร(Key Informant) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกบุคคลผู้ให้ข้อมูลออกเป็นกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ และคณาจารย์ฝ่ายฆราวาส ที่เป็นนิสิตนักศึกษา และอาจารย์ สาขาวิชาภาษาสันสกฤต มหาวิทยาลัยศิลปากร แล้วจึงสัมภาษณ์สอบถามความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษา คือ ประวัติและแปลคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีที่ตอนว่าด้วยเรื่องภฤต และคัมภีร์ปทรูปลิตีตอนกัพพิธานกัณท์ เป็นภาษาไทย โดยแบ่งออกเป็น พระภิกษุ 3 รูป คณาจารย์ 4 ท่าน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสำรวจใช้ในการสำรวจความพึงพอใจและความพร้อมในการให้ข้อมูลเรื่องที่กำหนดทำวิจัย เพื่อเป็นการประเมินความพร้อมก่อนและหลังการทำการวิจัย
2. แบบสัมภาษณ์(Interview Guide) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในด้านภาษาสันสกฤตและบาลี ที่มีประสบการณ์ในด้านการเคยทำการวิจัยมาแล้วและแต่งตำราอธิบายไวยากรณ์สันสกฤตและบาลี ซึ่งการดำเนินการสัมภาษณ์จะใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structured Interviews) และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง(Non-Structured Interviews) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดและตามความมุ่งหมายของการวิจัย
3. การสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) มีการจัดสนทนาเป็นกลุ่มละ 3-4 รูป/คน มีการกำหนดเนื้อหาในการสนทนาและสนทนากลุ่มอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปริวรรตและแปลไวยากรณ์สันสกฤตและบาลีที่มีสำนวนน่าเชื่อถือมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล ในการวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบภฤตในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที และกิตกัมภีร์ปทรูปลิตี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดย

มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ คือ หลังจากที่ได้สำรวจ สัมภาษณ์ และทำการสนทนากลุ่มแล้ว ได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึกมาแล้ว จึงนำมาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้ทำตามขั้นตอนมาตามลำดับ 1-5 แล้ว จึงได้ทำการเปรียบเทียบเรื่องของกฤตและกิตกในคัมภีร์ทั้งสอง

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย จากการศึกษาในเชิงเอกสาร และภาคสนามจากการทำแบบสำรวจ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แล้วนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นสำคัญ กล่าวคือ ประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ทั้ง 2, การปริวรรตและแปลคัมภีร์ทั้ง 2 นั้นเป็นภาษาไทย, การนำคัมภีร์ทั้ง 2 นั้นมาเปรียบเทียบกัน ทำให้ได้ผลเชิงประจักษ์ แล้วจึงนำผลที่ได้ทั้งหมดมาสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต เป็นภาษาที่คนไทยนำมาใช้กันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้เป็นราชาศัพท์และใช้ในทางพระพุทธศาสนา ภาษาทั้งสองนี้เป็นภาษาที่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศอินเดีย จัดอยู่ตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียน สายตะวันออก เรียกว่าภาษาอินโดอารยัน ภาษาสันสกฤตนั้น เกิดขึ้นในยุคแรกแห่งภาษาอินโดอารยัน เป็นภาษาพระเวทมีปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทอันเป็นคัมภีร์เก่าแก่ของศาสนาพราหมณ์ มีบทสวดสาธยายแตกต่างกัน พราหมณ์มีนามว่า ปาณินิ จึงได้เรียบเรียงตกแต่งใหม่เป็นภาษาสันสกฤต แปลตามพยานะว่า ภาษาที่ได้ปรุงแต่งขึ้นแล้ว ปาณินินั้น เป็นคนวรรณะพราหมณ์ ชาวเมืองศาลาตุระ ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ แคว้นคันธาระ พราหมณ์ปาณินิ มีชีวิตอยู่ราวศตวรรษที่ 4 ก่อน ค.ศ. ในรัชสมัยของพระเจ้านันทะแห่งแคว้นมคธ หนังสือท่านแต่งขึ้นเป็นตำราไวยากรณ์สันสกฤตที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงที่สุด มีชื่อว่า อัษฎายายี หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยสูตรสั้นๆ ถึง 4,000 สูตร จุดมุ่งหมายของสูตรสั้นๆ คือให้ผู้เรียนได้จำได้อย่างแม่นยำ คัมภีร์อัษฎายายี ที่ท่านได้รจนาไว้นั้น มีจำนวนสูตรมาก และยากแก่การที่จะเข้าใจได้ ฉะนั้นจึงได้มีนักไวยากรณ์ที่เรียบเรียงลำดับเนื้อหาใหม่อีกมากมาย หนึ่งในนั้นคือ “ภฏฏฐิ ทิกษิตะ” (Bhattoji Diksita) ซึ่งเป็นผู้เรียบเรียงคัมภีร์ไวยากรณ์สันสกฤตใหม่เพื่อให้สะดวกต่อการศึกษารวบรวมว่า “ลิตธานตเกมุที” เป็นคัมภีร์ที่เปรียบเสมือนแสงจันทร์ส่องมติดิความเห็นของนักไวยากรณ์ ที่ง่ายต่อการศึกษา ต่อมา “วรทราช (Varataraja) ได้ย่อเนื้อหาในคัมภีร์ลิตธานตเกมุทีให้สั้นลงอีก โดยตั้งชื่อว่า “ลขลิตธานตเกมุที” คัมภีร์นี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นตำราไวยากรณ์สันสกฤตเบื้องต้น แบ่งเนื้อหาออกเป็น สัญญาปรกณะ, สนธิปรกณะ, สัพพันตปรกณะ, อวยยะ, ตังนตปรกณะ, ปกรรียา, กฤทนต์ปรกณะ, การกปรกณะ, สมาสปรกณะ, ตัทธิตปรกณะ, และสตริปรัตยยะ

ส่วนภาษาบาลีนั้น เกิดขึ้นในภาษาอินโด อารยันยุคกลาง ในยุคนี้มีการแบ่งออกไปเป็น 3 ระยะเวลาคือ ระยะเวลาโบราณ ได้แก่ศิลาจารึกปรากฏภาษาบาลี ระยะเวลาที่ 2 ได้แก่ ภาษาปรากฏถินต่างๆ ระยะเวลาที่ 3 ได้แก่ ภาษาอปภรัมสะ คำว่า “บาลี” หมายถึงพุทธวจนะ คือคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็มี หมายถึงภาษาในคัมภีร์พระไตรปิฎก ก็มี และหมายถึงแนวหรือแถวของพระไตรปิฎก ก็มี การที่จะศึกษาภาษาบาลีให้แตกฉานลึกซึ้ง

ยิ่งๆ ขึ้นไปนั้น จำเป็นจะต้องศึกษาคัมภีร์ทางด้านไวยากรณ์ที่สำคัญ 3 สาย คือ กัจจายนะ โมคคัลลานะ และสัททนีติ บรรดาคัมภีร์ไวยากรณ์ทั้ง 3 สายนั้น สายคัมภีร์กัจจายนะ ที่พระกัจจายนะเถระผู้เชี่ยวชาญพระพุทธรูปจนรณาวัง เป็นคัมภีร์ที่ได้รับการสรรเสริญอย่างยิ่ง และนิยมใช้มากกว่าคัมภีร์อื่นๆ เนื่องจากเป็นคัมภีร์ที่ทำนรนาโดยอาศัยพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถา มีเนื้อหาไม่ย่อและไม่พิสดารเกินไป ประดับด้วยสูตรที่ทรงจำและสาธยายได้ง่ายสำหรับสาธุชนทั่วไป แม้จะเป็นคัมภีร์ที่เป็นหลักในการศึกษาไวยากรณ์ภาษาบาลีเป็นหลักก็ตาม ก็ยังถือว่าเป็นคัมภีร์ที่เข้าใจยาก สำหรับนักศึกษาในปัจจุบัน เพราะเหตุนี้ พระพุทธปิยะเถระ เห็นว่าคัมภีร์กัจจายนะไวยากรณ์มีคุณประโยชน์มากแต่ไม่ยากแก่การเรียนรู้ ประสงค์จะทำคัมภีร์กัจจายนะไวยากรณ์นั้นให้เป็นคัมภีร์ที่เรียนเข้าใจง่าย จึงได้รณาคัมภีร์ไวยากรณ์ขึ้นใหม่ โดยนำเนื้อหาของคัมภีร์กัจจายนะไวยากรณ์มารวมไว้ด้วย ให้ชื่อว่า “ปทรูปสิทธิ” ประกอบด้วย สนธิกัณฑ์, นามกัณฑ์, การกัณฑ์, สมาสกัณฑ์, ตัทธิธกัณฑ์, อาชยตกัณฑ์, และกัพพิธานกัณฑ์

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า จุดประสงค์ของการแต่งคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที และปทรูปสิทธิ ก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน คือ เพื่อเป็นการอธิบายคัมภีร์ ที่มีมาก่อนให้ง่ายขึ้น เพื่อให้นักศึกษาได้นำไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมต่อไป เนื้อหาในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที ที่ได้แต่งไว้ เป็นคัมภีร์แนวไวยากรณ์จัดเรียงลำดับสูตรใหม่ อธิบายคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 11 เนื้อหาในคัมภีร์ปทรูปสิทธิที่ได้แต่งไว้ เป็นคัมภีร์แนวไวยากรณ์ จัดเรียงลำดับสูตรใหม่ อธิบายคัมภีร์กัจจายนะ มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 7 ความหมายของกฤตและกิตก์เหมือนกัน คือ การนำปัจจัยมาปรุงแต่งที่ท้ายธาตุ แล้วมีความหมายแตกต่างกันออกไป ธาตุนั้นเป็นตัวรากเหง้าของความหมายที่แท้จริง ถูกปัจจัยปรุงแต่งให้เป็น นามบ้าง กิริยาบ้าง เป็นคุณนามบ้าง หรืออาจกล่าวง่ายๆ ว่า เป็นตัวจัดสรรหน้าที่ให้ธาตุนั้นเอง ว่าทำหน้าที่อะไร บางศัพท์อาจทำหน้าที่เดียว บางศัพท์อาจทำหน้าที่มากกว่าหนึ่ง ในกฤตตันตปกรณ์ ท่านจัดประเภทของกฤต ตามปัจจัย คือ กฤตย และ กฤต ในกัพพิธานกัณฑ์ ท่านจัดประเภทของกิตก์ คือ กิจจ และกิตก์ รวมเป็น เตกาลิก ที่เป็นได้ทั้ง 3 กาล คือ อดีต ปัจจุบัน และ อนาคต, อดีต, ตเวตุนาติ, วัตตมานกาลิกมานันต, อนาคตกาลิก อุณาติ การวางโครงสร้างในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีใช้สูตรทั้งหมด 129 สูตร (นับสูตรได้ 122 นับข้อได้ 129) ในการอธิบายกฤตตันตะ โดยวางโครงสร้างเป็น สูตร วฤติ อุทาหรณ์ ส่วนในคัมภีร์ปทรูปสิทธิใช้สูตรทั้งหมด 140 สูตร ในการอธิบายกัพพิธาน โดยวางโครงสร้างเป็น สูตร วฤติ อุทาหรณ์ วิธีการในการเขียนสูตรคัมภีร์ไวยากรณ์สันสกฤตและคัมภีร์ไวยากรณ์บาลีนั้น ท่านเขียนสูตร โดยได้ยึดหลักของการเขียนสูตรคือ เขียนให้สั้นกะทัดรัด เพื่อให้ท่องจำได้ง่าย

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า จากจำนวนสูตรฝ่ายลขุสัทธานตเกมุทีทั้งหมด 129 สูตร สามารถเปรียบเทียบได้ถึง 63 สูตร นับได้ประมาณเกือบ 50 เปอร์เซ็นต์ การเปรียบเทียบนั้น มีการเปรียบเทียบแบบสูตรกับวฤติ คือ บางแห่งคัมภีร์หนึ่งเป็นเป็นตัวสูตร ส่วนอีกคัมภีร์เป็นตัววฤติคือคำอธิบาย มีความคล้ายกันจึงนำมาเปรียบเทียบกัน, สูตรกับสูตร คือในคัมภีร์ทั้ง 2 นั้นปรากฏเป็นตัวสูตร และมีความคล้ายกัน จึงได้นำมาเปรียบเทียบกัน, วฤติกับวฤติ คือทั้ง 2 คัมภีร์ปรากฏเป็นตัวอธิบายคล้ายๆกัน จึงนำมาเปรียบเทียบกัน, อุทาหรณ์กับอุทาหรณ์ คือทั้ง 2 คัมภีร์ปรากฏเป็นอุทาหรณ์คล้ายๆกัน จึงนำมาเปรียบเทียบกัน, สูตรกับ

อุทาหรณ์ คือบางแห่งคัมภีร์หนึ่งเป็นตัวสูตร ส่วนอีกคัมภีร์หนึ่งเป็นอุทาหรณ์ แต่มีความคล้ายกัน จึงได้นำมาเปรียบเทียบกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. พบว่า คัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีแต่งโดยวราหในราวพุทธศตวรรษที่ 11 เป็นคัมภีร์ที่ได้นำสูตรจากคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีอันเป็นคัมภีร์ ที่ปรับปรุงลำดับสูตรในคัมภีร์อัษฎายายีของปาณินมาเรียบเรียงใหม่ตามลำดับ ทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ส่วนคัมภีร์ปทรูปสัทธิต่างโดยพระพุทฺธปิยะ ในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 15 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 16 เป็นคัมภีร์ที่ได้นำเอาสูตรมาจากคัมภีร์กัจจายณะมาเรียงลำดับใหม่ แต่งอธิบายเพิ่มเติม และได้นำอุทาหรณ์มาจากคัมภีร์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่มาจากพระไตรปิฎก คัมภีร์ปทรูปสัทธินี้ น่าจะได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที ซึ่งมีความไม่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของพระมหาโกมล แก้วดิ่ง (2548) การศึกษาเปรียบเทียบค่านามในคัมภีร์ปทรูปสัทธิต และลขุสัทธานตเกมุที ผลการวิจัยพบว่า คัมภีร์ปทรูปสัทธิ ไม่ได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที มีการใช้ชื่อเรียกเฉพาะทางไวยากรณ์ที่ต่างกันหลายแห่ง และค่อนข้างจะแน่นอนว่า คัมภีร์ปทรูปสัทธิไม่ได้ดำเนินตามประเพณีทางไวยากรณ์ที่ปาณินนักไวยากรณ์ผู้ยิ่งใหญ่ได้วางไว้อย่างเคร่งครัด แต่จะดำเนินตามคัมภีร์ไวยากรณ์สันสกฤตเล่มอื่น ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2. พบว่า จุดประสงค์ของการแต่งคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที และปทรูปสัทธิ ก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน คือ เพื่อเป็นการอธิบายคัมภีร์ ที่มีมาก่อนให้ง่ายขึ้น และเพื่อให้นักศึกษาได้นำไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมต่อไป ความหมายของกฤตและกิตก์ก็เหมือนกัน คือ การนำปัจจัยมาปรุงแต่งที่ท้ายธาตุ แล้วมีความหมายแตกต่างกันออกไป การวางโครงสร้างกฤตในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีใช้สูตรทั้งหมด 129 สูตร (นับสูตรได้ 122 นับข้อได้ 129) ในการอธิบาย โดยวางโครงสร้างเป็น สูตร วฤติ อุทาหรณ์ ส่วนกิตก์ในคัมภีร์ปทรูปสัทธิใช้สูตรทั้งหมด 140 สูตร โดยวางโครงสร้างเป็น สูตร วฤติ อุทาหรณ์ สังเกตเห็นได้ว่า จำนวนสูตรก็ใกล้เคียงกัน การวางโครงสร้างก็คล้ายกัน วิธีการเขียนสูตร ก็เขียนให้สั้นกะทัดรัด เพื่อให้ท่องจำได้ง่าย คล้ายกันจากการที่ได้ปริวรรตและแปลแล้ว คัมภีร์ปทรูปสัทธิ น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที ทั้งนี้เพราะ ภาษาสันสกฤตมีมาก่อนภาษาบาลี และอยู่ในตระกูลเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของพระมหาชิต จานชิต (2560) คัมภีร์ลขุเกมุที: ปริวรรต แปลความและการศึกษาวิเคราะห์ว่า ความเจริญก้าวหน้าของสันสกฤตดังกล่าวมีอิทธิพลต่อภาษาบาลีเป็นอย่างมาก

3. พบว่า จากจำนวนสูตรของกฤตในลขุสัทธานตเกมุทีทั้งหมด 129 สูตรสามารถเปรียบเทียบถึงความคล้ายกันกับกิตก์ในปทรูปสัทธิได้ถึง 63 สูตร เปรียบเทียบได้ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนสูตรทั้งหมด น่าจะเป็นไปได้ว่า คัมภีร์ปทรูปสัทธิต้องได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที ทั้งนี้เพราะภาษาสันสกฤตมีมาก่อนภาษาบาลี และอยู่ในตระกูลเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของพระมหา วาสนา กลยาโณ (2550) การศึกษาเรื่องการในคัมภีร์โมคคัลลานไวยากรณ์ว่า ไวยากรณ์สันสกฤตมีอิทธิพลต่อคัมภีร์โมคคัลลานไวยากรณ์หลายด้าน เริ่มตั้งแต่เป็นแรงผลักดันให้พระโมคคัลลานะแต่งคัมภีร์โมคคัลลานไวยากรณ์

องค์ความรู้ใหม่

จากการทำวิจัยในเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบกถุพันต(กถุต) ในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที และ กิพพิชานกัณท์(กิตก) ในคัมภีร์ปทรูปสัทธินั้นได้รับองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ประวัติของคัมภีร์ไวยากรณ์สันสกฤตและบาลี ที่ผู้วิจัยศึกษาเปรียบเทียบกัน ทำให้ได้มุมมองใหม่ถึงหลักการในการแต่งหนังสือ หรือใช้คำพูดสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจความหมายว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร เพื่ออะไร เพราะเหตุอะไร ซึ่งนับเป็นประโยชน์อย่างมากในการที่จะศึกษาเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาวิชาการด้านอื่นๆนอกจากนี้ได้อย่างมากมาย โดยการปรับประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ เช่น เป็นนักเรียนเรียนตามในโรงเรียนต่างๆ เวลาฟังคุณครูพูดหรืออธิบายประวัติศาสตร์ ต้องจับใจความให้ได้ว่าใครทำอะไรที่ไหนเมื่อไร เป็นต้น ถ้ามีฉะนั้นแล้ว ก็อาจจะเข้าใจอะไรแบบคลุมเครือ หรือไม่เข้าใจเลย เป็นต้น

2. การแปลไวยากรณ์สันสกฤตและบาลี สู่ภาษาไทยของตนเอง ทำให้ได้มุมมองใหม่ถึงหลักการจำและการทำความเข้าใจ ซึ่งเป็นวิธีการที่ดี คือถ้าท่องจำ ก็ให้ท่องจำตัวย่อ หรือว่าตัวสูตรนั่นเอง เพื่อความแม่นยำ ไม่ผิดพลาด แต่ถ้าจะทำความเข้าใจ ก็ต้องดูตัวอธิบาย หรือว่า วฤติ, วฤตติ พร้อมทั้งอุทาหรณ์นั่นเอง แต่ไม่ถึงขนาดต้องท่องจำ ถือว่าเป็นหลักการขั้นเยี่ยมในการศึกษาวิชาการด้านอื่นๆ เช่น นักกฎหมาย ต้องแม่นยำในมาตรา อ้างให้ถูกมาตรา จึงจะได้รับการเชื่อถือ คือต้องท่องจำมาตราได้ ส่วนการตีความนั้นเป็นเรื่องของทำความเข้าใจ ไม่ต้องท่องจำ เป็นต้น

3. การเปรียบเทียบเนื้อหา กถุต ในฝ่ายสันสกฤต และ กิตก ในฝ่ายบาลี โดยรวม ทำให้ได้มุมมองใหม่ถึงการประมวลหมวดหมู่ สิ่งที่เป็นชนิดเดียวกัน ก็จัดเป็นหมวดเดียวกัน ทำให้เป็นระเบียบ ทั้งในการจัดระบบความคิดที่ดี ระบบการกระทำที่ดี ระบบการพูดที่ดี จำเป็นต้องมีการจัดระเบียบทั้งนั้น และนับว่าเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิชาการต่างๆ ถ้าขาดระเบียบแล้วละก็ ความวุ่นวายสับสนก็จะตามมา ทำให้ยากแก่การที่จะศึกษาเรียนรู้วิชาการต่างๆบนโลกใบนี้ได้ เช่นนักพูด จะต้องมีการเรียบเรียง มีการจัดลำดับ จัดหมวดหมู่ เรื่องที่จะพูด มีฉะนั้น ผู้ฟังจะสับสนวุ่นวายไปมา เป็นต้น

สรุป

การศึกษาเปรียบเทียบกถุตในคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุที และกิตกในคัมภีร์ปทรูปสัทธินี้ ทำให้ได้ข้อสรุปว่า จากจำนวนสูตรฝ่ายลขุสัทธานตเกมุทีทั้งหมด 129 สูตรสามารถเปรียบเทียบได้ถึง 63 สูตร นับได้ประมาณเกือบ 50 เปอร์เซ็นต์ การเปรียบเทียบนั้น มีการเปรียบเทียบแบบ สูตรกับวฤตติ, สูตรกับสูตร, วฤตติกับวฤตติ, สูตรกับอุทาหรณ์ ที่มีความคล้ายกัน ทำให้ได้ทราบถึงควมมีอิทธิพลทางภาษาต่อกัน ซึ่งนักปราชญ์ได้จัดให้ภาษาสันสกฤตและบาลี เป็นภาษาตระกูลเดียวกัน ภาษาสันสกฤตเกิดมีมาก่อนภาษาบาลี โดยคัมภีร์ลขุสัทธานตเกมุทีแต่งโดยพรหมราชในราวพุทธศตวรรษที่ 11 ส่วนคัมภีร์ปทรูปสัทธินี้แต่งโดยพระพุทธานปิยะ ในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 15 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 16 ทั้ง 2 คัมภีร์นี้เป็นคัมภีร์แนวอธิบายไวยากรณ์เหมือนกัน ความหมายของคำว่ากถุต และกิตก ก็เหมือนกัน คือ การนำปัจจัยมาปรุงต่อที่ท้ายธาตุ แล้วสำเร็จความหมายเป็นคำนามบ้าง กริยาบ้าง ส่วนการจัดหมวดหมู่ของ กถุต ตามปัจจัย เป็น 2 คือ 1.กถุตปัจจัย 2.กถุตปัจจัย

ของ กิตก์ ตามกาลและปัจจัย เป็น 6 คือ 1.กิจปัจจัย กิตกปัจจัย รวม 2 หมวดนี้ จัดเป็น เตกาลิกปัจจัยที่เป็นได้ทั้ง 3 กาล คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต 2.อดีตปัจจัย 3.เวตุนาติปัจจัย 4.วัตตมานกาลิกมานันตปัจจัย 5.อนาคตกาลิกปัจจัย 6.อุณาติ ปัจจัย ในคัมภีร์ลลสุลิตธานตเกมุทีใช้สูตรทั้งหมด 129 สูตร ในการอธิบายกถัตตะ (กถต) ส่วนในคัมภีร์ปทรูปลลิตีใช้สูตรทั้งหมด 140 สูตร ในการอธิบายกถิปธาน(กิตก์)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ผลจากการวิจัยพบว่า ภาษาสันสกฤตกับภาษาบาลี เป็นภาษาตระกูลเดียวกัน เป็นภาษาที่คนไทยเรานำมาใช้กันอย่างมาก คัมภีร์ไวยากรณ์ปทรูปลลิตีน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากลลสุลิตธานตเกมุที โดยเฉพาะเรื่องกถตหรือกิตก์ที่ได้ทำวิจัยเปรียบเทียบนี้ มีความคล้ายกันอยู่หลายแห่ง ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับการศึกษาของภิกษุสามเณร ตลอดจนฆราวาสผู้ใคร่ต่อการศึกษา ดังนั้นมหาวิทยาลัยของสงฆ์ก็ดี ของฆราวาสก็ดี ควรมีการนำไปศึกษาต่อยอด ให้ลึกซึ้งลงไป เก็บรายละเอียดให้มากกว่านี้ คงน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับอนุชน ผู้ใคร่ต่อการศึกษาสืบไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การวิเคราะห์ไวยากรณ์-ศัพท์กถตและศัพท์นามในวรรณคดีสันสกฤต เช่น

2.1 การศึกษาวิเคราะห์ศัพท์กถต ในวรรณคดีเรื่องภควัทคีตา เพราะว่าเป็นการทำวิจัยแนวไวยากรณ์เหมือนกันแต่ต่างเรื่องกัน จะทำให้ง่ายต่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้นอีกด้วย

2.2 การศึกษาวิเคราะห์ศัพท์นาม ในวรรณคดีเรื่องภควัทคีตา เพราะว่าเป็นการทำวิจัยแนวไวยากรณ์ที่เขยิบขั้นขึ้นมา เพราะว่าเป็นพื้นฐานของศัพท์นาม ก็สำเร็จมาจากกถตนั่นเอง และทำในวรรณคดีจะมีอุทาหรณ์ให้ศึกษามากเพิ่มขึ้นอีกด้วย

บรรณานุกรม

- จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา. (2522). *อิทธิพลของภาษาบาลีและสันสกฤตที่มีต่อภาษาไทย*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระมหาโกมล แก้วดิ่ง. (2548). *การศึกษาเปรียบเทียบค่านามในคัมภีร์ปทรูปลลิตีและลลสุลิตธานตเกมุที*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาवासนา กลยาโณ. (2550). *การศึกษาเรื่องการกในคัมภีร์โมคคัลลานไวยากรณ์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมปอง มุทิโต. (2547). *ปทรูปลลิตี*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค จำกัด.

พระมหาเสฐียรพงษ์ ปุณณวณฺโณ. (2514). *วรรณ ไวยากรณ์ ภาษาศาสตร์ โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช.

พระมหาจิต ฐานชิต. (2560). *คัมภีร์ลัญจนาภิมุข: ปรีวรรต แปลความและการศึกษาวิเคราะห์*. นครปฐม: วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ballantyne, J.R. (1891). *Laghukaumudī of Varadarāja*. Fourth Edition: Varanasi.

Ghosh, B. (1937). *Introduction to Linguistic Sanskrit*. Calcutta: Arunima Printing Works.

Raghavan. H. (1961). *sanskrit Literature*. Delhi: Government of India Press.